

МЕДИЧНА МІКРОБІОЛОГІЯ ЯК ОДИН ІЗ ЗНАЧИМИХ ГАРАНТІВ ЯКОСТІ ЖИТТЄЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОДОРОЖУЮЧИХ ЛЮДЕЙ

І.М. Звягольська

[*zviaholska.iryana@gmail.com*](mailto:zviaholska.iryana@gmail.com)

*кфедра мікробіології, вірусології та імунології Полтавського державного
медичного університету, м. Полтава*

Т.В. Дерев'янюк

*кафедра біології, здоров'я людини та фізичної реабілітації Полтавського
національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, м. Полтава*

За теперішніх подій в Україні та ряді інших країн світу в умовах підвищеного впливу стрес-факторів, нервово-психологічного навантаження у поєднанні з професійно-виробничими компонентами суттєво зросла роль рекреаційно-споживчої та дозвілєво-культурної діяльності людей, найбільш привабливим різновидом якої є туризм. В цьому контексті туризм можна розглядати як один із дієвих заходів у підтриманні та відтворенні духовно-біо-соціальної стабільності організму людини, її особистісної самореалізації в умовах нової реальності [1-5].

Сучасний туризм охоплює різноманітні змінні параметри та відношення, що виникають всередині туристського процесу, подорожі, починаючи з підготовчих заходів, прямий й зворотній шлях щодо місця призначення – прибування, саме перебування в певній дестинації і відбуття, відновлення після повернення в місце постійного проживання. А завдяки існуючій ієрархічно структурованій гнучкій системі туристсько-рекреаційних просторів (від глобальних до локальних) будь яка особа у відповідності зі своєю філософією подорожі має змогу побувати практично у всіх куточках світу різної відстані в горизонтальному чи вертикальному напрямі і таким чином опинитись в тій або іншій складовій біосфери Землі, в різному просторі практичної і духовної сфери діяльності людства.

Так, під час подорожі по теренах України (простір внутрішнього туризму) людина може опинитись в будь-якій провінції зони змішаних лісів, лісостепової зони, степової зони або зони Українських Карпат, які характеризуються притаманною їм клімато-ландшафтною структурою, а також сукупністю культурно-господарчих об'єктів. Аналогічна картина – при залученні подорожуючих до простору зовнішнього туризму з відповідною для регіону географічною та соціальною характеристикою.

В новій соціально- екологічній ситуації окремі індивіди або цілі групи подорожуючих людей вступають у взаємодію з певними комбінаціями клімато-географічних, аліментарних, біотичних та антропогенних факторів, які є відмінними від «своїх» рухливо взаємопов'язаних чинників в постійних умовах проживання цих суб'єктів, і прихований негативний генез яких може стати причиною неадекватного спрацювання регуляторно-захисних механізмів, порушення біологічного гомеостазу людини, і як наслідок – замість очікуваного відновлення фізичних і духовних сил, спостерігається злам балансу складових

характеристик фізичного стану здоров'я людини, що за принципом каскадної реакції стане причиною неможливості повноцінного відновлення ментального здоров'я, зниження потенціалу пізнавальної діяльності, а отже нездатності ефективно акумулювати, узагальнювати і транслювати одержаний обсяг інформації з метою оновлення свого основного середовища проживання.

Одним із напрямків профілактики щодо повного усунення або мінімізації біологічних ризиків під час перебування в рекреаційних зонах всіх різновидів подорожі є використання теоретичних та практичних здобутків медичної мікробіології, що є центроспрямованими відносно мікроорганізмів різних таксономічних груп клітинної будови (прокаріоти та еукаріоти) та неклітинної будови. Зважаючи на убіквітарність мікроорганізмів, то цілком зрозуміло, що у часовому вимірі під час перебігу кліматотвірних процесів вони заселили будь-які біотопи навколишнього середовища (біотичні, абіотичні та антропогенні його об'єкти) практично у всіх географічних зонах і утворили в них угруповання – мікробіоценози.

Мікроугруповання різняться своїм кількісним та якісним складом, а також характером взаємовідносин мікроорганізмів між собою, а також з об'єктами живої й неживої природи. За останнім – вони можуть бути сапрофітами, патогенними (хвороботворними) та умовно-патогенними. Знаходячись в ґрунті, воді закритих та відкритих водойм (прісних та солоних), вільному повітрі, в повітрі й на атрибутах приміщень лікувально-оздоровчих комплексів та житлових приміщень, в повітрі й атрибутах транспортних засобів, спортивно-розважальних закладів, в/на харчових продуктах мікроби впливають на санітарне благополуччя того середовища, де постійно чи тимчасово перебуває людина, на стан її здоров'я.

Значну питому вагу серед мікроорганізмів, що виявляються в біоценозах навколишнього середовища, становлять ті, які потрапляють в ґрунт, воду, повітря із різних біологічних матеріалів та продуктів життєдіяльності людей (слина, харкотиння, слиз, блювотні маси, сеча, фекалії та інші). З одного боку – це мікроорганізми, які є складовими автохтонної та алохтонної нормобіоти людського організму і є непатогенними або умовно-патогенними, а з іншого боку – це патогенні мікроорганізми – чинники інфекційної патології людини. Тому, ґрунт, вода, повітря, дикі та свійські тварини, контаміновані харчові продукти є резервуаром і/або фактором передачі чисельних патогенів – збудників інфекційних захворювань різної етіології. Крім того, в зміненій екоситуації будь-якої рекреаційної території у прибулих осіб досить висока ймовірність виникнення опортуністичних інфекцій, особливо у тих, хто має знижену імунореактивність, хронічні інфекційні та соматичні захворювання.

Біологічні властивості, фізіологію, генетику патогенних та умовно-патогенних мікроорганізмів вивчає медична мікробіологія, що в практичному плані дає змогу встановити екологічні взаємовідносини між світом мікробів і людиною, встановити етіологію і патогенез інфекційних хвороб, спричинених мікробами, застосувати методи лабораторної діагностики, специфічної профілактики і лікування інфекційної патології. За допомогою розроблених в

сфері медичної мікробіології мікробіологічних методів можливе проведення епідеміологічних та санітарно-гігієнічних спостережень.

Нами в низці попередніх робіт за допомогою загальнонаукових методів дослідження виокремлені та обґрунтовані [6, 7] провідні аспекти медичної мікробіології, що мають практико-орієнтоване значення для збереження та/або відновлення біо-соціального гомеостазу подорожуючої людини і, які можуть бути рекомендованими до впровадження у такі провідні сектори сфери туризму як сектор перевезень, сектор проживання, сектор харчування, сектор екскурсійного обслуговування, сектор розважальних послуг, дозвіллієві локації та інші [8, 9, 10], а отже стануть надійним гарантом якості життєзабезпечення подорожуючих осіб.

У стислому варіанті наведений контент можна відобразити схематично (рис.1).

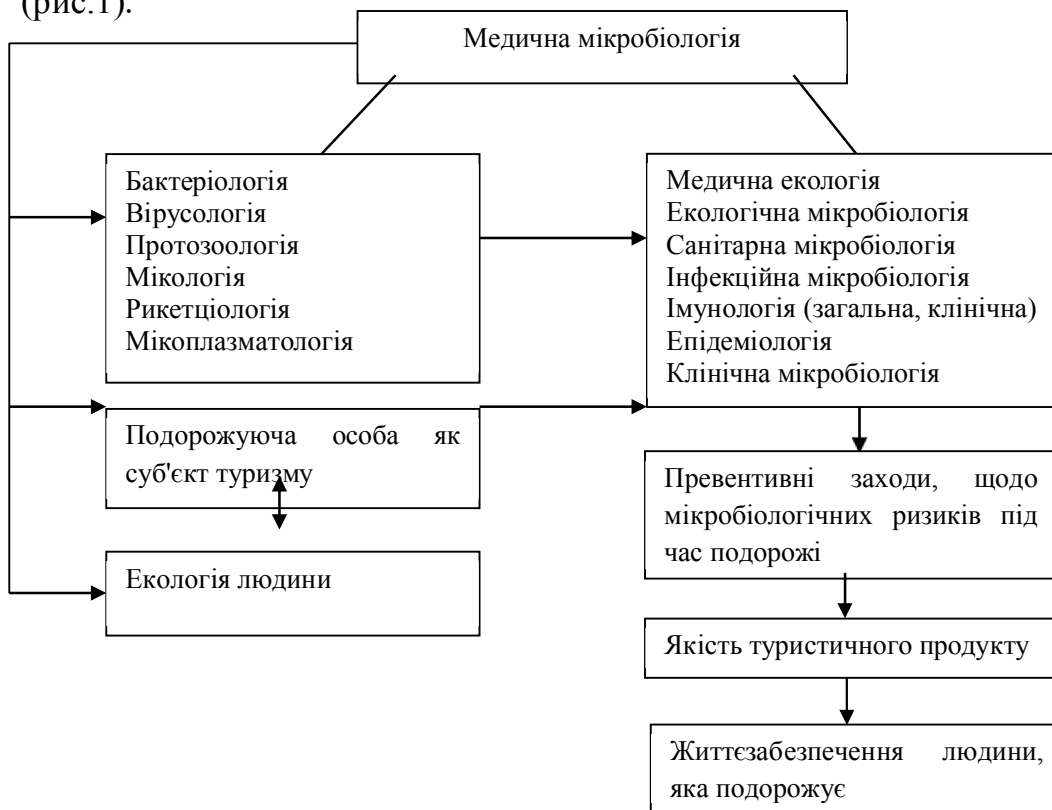

Рис. 1. Векторні напрями реалізації складових медичної мікробіології в обшарі сучасного внутрішнього та зовнішнього туризму

Актуальним щодо ефективності імплементації складових медичної мікробіології в туристичну діяльність будь-якого регіону планети залишається питання залучення до роботи в підрозділах різного рекреаційного профілю висококваліфікованих компетентноздатних фахівців медичної та біологічної спеціалізації, формування ними збірок наукових праць і методичних матеріалів для підготовки та перепідготовки спеціалістів з означених питань, інформаційних буклетів, створення інтернет-порталу, що об'єднує даний регіон з його можливостями і ретельним описом усіх складових, що зумовлюють просторову диференціацію рекреаційної діяльності із врахуванням особливостей макро- і мікробіоценозів нової для прибулих осіб екосистеми.

Окрім того, керівники туристичних груп, гідни та інструктори як працівники сфери екологічного та зеленого туризму, які супроводжують подорожуючих людей на маршрутах в різні географічно-ландшафтні райони, повинні знати про небезпечні регіональні нозоареали, враховувати їх сезонні особливості, вміти провести належний спеціальний інструктаж з поясненням необхідності дотримання правил біобезпеки.

Розроблені та впроваджені превентивні заходи, беззаперечно, підвищують імовірність збереження здоров'я подорожуючих та їх адаптивного ресурсу. Таким чином, медична мікробіологія зі всіма своїми складовими є одним із значимих гарантів якості життєзабезпечення подорожан в сучасних умовах розвитку як вітчизняного, так і міжнародного туризму.

Список використаних джерел

1. Бойчук Ю. Д. Загальна теорія здоров'я та здоров'язбереження: колективна монографія /за заг. ред. проф. Ю. Д. Бойчука. Харків: Вид. Рожко С.Г., 2017. 488 с.
2. Скляр Г. П. Особистість та етика туризму: постнекласичні цінності економічної науки. *Людина, яка подорожує: постнекласична парадигма наукових досліджень туризму: матеріали Методологічного міждисциплінарного інтернет-семінару (м. Полтава, 17 квітня 2018 р.)* /за заг. ред. Г. П. Скляра. Полтава: ПУЕТ, 2018. С. 15 -22.
3. Скляр Г. П. Генезис постнекласичного прикладного туристичного знання: онтологічні виклики практичного розуму. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія: Економічні науки.* 2018. № 1. С. 49 – 55.
4. Скляр Г. П. Людиномірний дискурс економічних туризмологічних досліджень. *Дозвілля та туризм у постнекласичній перспективі: матеріали методологічного міждисциплінарного інтернет-семінару (м. Полтава, 3 грудня 2020 року).* Полтава: ПУЕТ, 2021. 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). – С. 65 – 71.
5. Миронов Ю. Б., Логвин М. М. Педагогіка дозвілля у постнекласичній парадигмі освіти. *Дозвілля та туризм у постнекласичній перспективі: матеріали методологічного міждисциплінарного інтернет-семінару (м. Полтава, 3 грудня 2020 року).* Полтава: ПУЕТ, 2021. 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). С. 57 – 65.
6. Звягольська І. М. Медико-мікробіологічні аспекти здорового способу життя подорожуючої людини. *Щастя у подорожах: реактулізація духовно-творчої спадщини і дозвіллевих практик мандрівного філософа-богослова Г. С. Сковороди: матеріали методологічного інтернет-семінару до 45-річчя факультету харчових технологій, готельно-ресторанного та туристичного бізнесу (м. Полтава, 3 грудня 2019 р.).* Полтава: ПУЕТ, 2020. 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). С. 64 -75.
7. Звягольська І. М. Медична мікробіологія як складова біо-соціальної місії туризму. *Туристичне господарство у світлі гуманістичних ідей Г. С. Сковороди (до 300-річчя з дня народження мислителя).* Матеріали методологічного міждисциплінарного інтернет-семінару (м. Полтава 3 грудня 2022 року). Полтава: ПУЕТ, 2022. С. 44 – 50.
8. Звягольська І. М. Біобезпека подорожуючих – окремі мікробіологічні ризики. *Модернізація економіки в умовах зростання суспільної свідомості: туризм, людино мірність, партнерство, кооперація: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Полтава 14 грудня 2017 р.).* Полтава: ПУЕТ, 2017. С. 236-240.
9. Звягольська І. М. Ентеровірусні інфекції як вірогідний біологічний ризик для здоров'я подорожан, перебуваючих в просторі туризму. *Мережевий бізнес: становлення, проблеми, інновації :* матеріали XIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Полтава, 27-28 квітня 2023 року). Полтава: ПУЕТ, 2023. С. 243 –247.
10. Звягольська І.М., Дерев'янюк Т.В., Полянська В.П. Медико-мікробіологічні аспекти впливу водного фактору на здоров'я людини у реаліях сьогодення. *Актуальні проблеми*

ГЕОПОЛІТИЧНІ ФАКТОРИ ТА ЛОГІСТИКА МІЖНАРОДНИХ ТУРИСТСЬКИХ ПОТОКІВ НА ПОЧАТОК 2024 РОКУ

О.В. Колотуха

okolotuh@ukr.net

В.В. Савченко

Національний авіаційний університет, Київ, Україна

Сучасна індустрія міжнародного туризму – одна з галузей світового господарства, що найбільш швидко прогресує та, небезпідставно, розглядається економістами і як самостійний вид економічної діяльності, і як міжгалузевий комплекс. Більше того, за підсумками 2019 р. туризм за обсягами доходу посів перше місце серед провідних галузей світової економіки. За даними Всесвітньої туристської організації (UNWTO) прямий ВВП туризму за підсумками року склав 3,5 трлн. дол. США, або 4% світового ВВП. У 2019 р. кількість міжнародних туристів у всьому світі після десятиліття безперервного зростання досягла 1,5 млрд. Туризм став однією з основних категорій світової торгівлі, при цьому доходи від експорту туризму досягли 1,7 трлн. дол. США в 2019 р., що еквівалентно 28% від світової торгівлі послугами та 7% загального експорту товарів і послуг [1].

У 2020 р. міжнародний туризм зазнав найбільшої кризи через надзвичайну ситуацію у сфері охорони здоров'я, соціальної та економічної діяльності, пов'язану зі спалахом пандемії COVID-19. Через це у 2020 р. через глобальний карантин, поширені обмеження на подорожі показники розвитку туризму скоротилися більш ніж наполовину – кількість міжнародних туристів впала на 73% – було зафіксовано приблизно на 1 млрд. менше міжнародних прибуттів порівняно з 2019 р. [5, С. 155].

Період 2021-2023 рр. характеризувався поступовим виходом світової туристської галузі з цієї кризи. У 2023 р. міжнародний туризм досяг вже 88% рівня 2019 р. (рис. 1). За оцінками фахівців UNWTO, у 2023 р. по всьому світу було зареєстровано 1286 млн. міжнародних туристів, а це на 34% або на 325 млн. більше ніж у 2022 р. Це відбулося після стійкого відновлення, особливо протягом першої половини 2023 р., що підтримувалося сильним відкладеним попитом і розширенням міжнародних зв'язків [1].

Як же ж виглядала в цей період відновлення логістика міжнародних туристських потоків, особливо з точки зору світових туристських регіонів?

Єдиним регіоном, який подолав наслідки пандемії з прибуттями на 22% вище 2019 р., став Близький Схід, очоливши відновлення за регіонами. Європа досягла 94% рівня до пандемії, Африка відновилася на 96%, Америка на 90%, Південна Азія на 87%. Азіатсько-Тихоокеанський регіон досяг 65% допандемічного рівня [2].